

DREPTUL

LEGISLAȚIUNE. — DOCTRINA. — JURISPRUDENȚĂ. — ECONOMIE POLITICĂ

DIRECTOR: C. G. DISSESCU

PRIM-REDACTOR: V. ATHANASOVICI

Redactori: PAUL NEGULESCU, DEMETRU NEGULESCU, ALEX. CERBAN, GEORGE MEITANI, G. G. DANIELOPOLU,
G. C. CRISTESCU, SILIU RĂDULESCU

REVISTA APARE
JOIA ȘI DUMINECA

REDAȚIA ȘI ADMINISTRAȚIA: STRADELA SF. SPIRIDON, 3
TELEFON 41/57

REDACTOR-ADMINISTRATOR
B. P. RĂDULESCU

ABONAMENTELE

se fac pe an și pe jumătate de an
la 1 Ianuarie și 1 Iulie

Dela 1 Iulie până la 1 Sept. revista nu apare

GR. G. PĂUCESCU
FONDATOR-PROPRIETAR

Un număr: 50 bani

Un număr vechiu 1 leu

COSTUL ABONAMENTULUI

Pe an, 40 lei; pe jumătate an, 20 lei

Studentii plătesc pe jumătate

Pentru străinătate se adaogă timbrul postal

SUMAR:

Fundamentul rațional al reglementării legale a societăților pe acțiuni și manifestările lor, de d-l Dr. Gălășescu Demetru.

JURISPRUDENȚA ROMÂNĂ. — *Inalta Curte de casațiune și justiție, secțiunea II*: I. Ghiculescu cu Nae Preotul D. Baiculescu și Ministerul public.

Curtea de apel din Iași, secțiunea I: Banca de Credit Român din București cu D. Greceanu.

FUNDAMENTUL RAȚIONAL

al reglementării legale a societăților pe acțiuni și manifestările sale

(Urmare și sfârșit)¹⁾

Din cauza fraudelor la care au dat naștere și în special din cauza scandalurilor financiare petrecute sub guvernul din Iulie, pe care literatura timpului le-a popularizat, a fost nevoie să se organizeze comandita pe acțiuni, supunând-o unei reglementări minuțioase prin legea din 1856.

Acest sistem s'a generalizat, 11 ani mai târziu, aplicându-se societăților anonime, prin legea din 1867. Regimul libertății reglementate deci preva-lează. Legea prevede anumite formalități, fără de cari o societate nu se poate fonda. Dar cine controlează aducerea la îndeplinire a acestor dispozițiuni?

La grupul însuși a celor interesați se face apel. Fără îndoială, acționarul singur nu poate să exercite nici un control. Dar toți reuniți, vor forma o adunare generală verificătoare, atât la început la constituire, în special pentru a determina valoarea aporiturilor în natură, cât și una anual pentru a

statua asupra conturilor administratorilor, a aproba gestiunea, exercițiul trecut, a desemna noii administratori.

Cum se poate spera o supraveghere din partea tuturor acestor persoane, ignorante în afaceri, incapabile de a examina — în mod individual — un inventar sau a citi un bilanț?

Vor fi ele luminate prin mijlocul raporturilor redactate și prezentate lor înainte de adunare. Acestea ar trebui să fie un mijloc de informație, dar nu sunt în realitate, căci dau cifre fără să le justifice sau emanând dela administratori sau censori, persoane numite de cei dintâi și la ordinul lor — nu corespund realității. Acționarii aprobă orbește conturile prezentate, fără ca mai nimeni să ia parte la discuția generală. În acel moment, timiditatea — dacă nu chiar teama — pune stăpânire pe acționarii cari sunt față. Ideia de a se ridica pentru a pune vre-o chestiune par'că-i paralyzează. Chiar când vre-unul mai îndrăzneț cere cuvântul, ceilalți îl privesc cu surprindere și în scurt timp tăcerea generală a adunării, conștiința izolării deci, a neputinții și a necunoștinții sale, îl fac să-și piardă cumpătul în așa fel, încât îl fac a căuta cuvintele, a bâlbâi, a tremura, roșu de emoție — așa că e silit să-și reia locul, cerându-și ertăciune de îndrăsneala sa. Președintele declară discuțiunea închisă și conturile sunt aprobate cu unanimitate. Totul se termină în câteva minute.

Conducătorii obișnuindu-se cu micile licențe — pe cari le permit lipsa de control — considerând societatea ca un bun al lor, o conduc către afaceri cari le aduc lor profituri și se soldează în pierderi — pentru acționari. Ani întregi de-a rândul, ei maschează vișul gestiunii lor și pierderile pri-ci-

1) Vezi *Dreptul* No. 54 din 1915.

nuite prin bilanțuri mincinoase, până ce catastrofa iremediabilă se produce.

Chiar atunci, când adunarea ar voi să-și exercite în mod eficace drepturile sale, e imposibil. Pentru a pune în minoritate și deci a o împiedica de a lua vre-o hotărîre, se recurge la mijlocul bine cunoscut de a împărți acțiunile administratorilor favoriților acestora, sau de a face să se cumpere — în ultimul timp la Bursă — acțiuni de ale societății de persoane cari sunt în strânse legături cu ei, numai pentru a lua parte la adunare, a aprobă modul de administrare al societății, ca apoi, imediat după ce aceasta a luat sfârșit, să se debaraseze de ele.

E drept că legea prevede o serie de sancțiuni severe, de nulități și penalități, în cazul neîndeplinirii dispozițiilor sale. Dar tocmai aceasta e un inconvenient și mai grav. Ce valoare mai au ele când societatea a ajuns la ruină, când răul e ireparabil?

Înțelegem a lua măsurile necesare anticipate, a împiedica manoperile ce se săvârșesc de obicei, a scăpa societatea dela dezastru, cu alte cuvinte, a înlocui acest sistem numit și represiv, printr'un altul **preventiv**, *încercîndu-se verificarea îndeplinirii dispozițiilor legale unei autorități*.

Acesta pare a fi preferat de aproape toți legiuitorii. El funcționează în Italia și Germania (*Das System des Normativbestimmungen*). Tribunalul e chemat a verifica, după documentele și actele pe cari trebuie să le depue fondatorii și primii membri ai consiliului de administrație, dacă condițiunile legale au fost îndeplinite, dacă constituirea a fost săvârșită conform legii. Din cauza intervenției magistraților, acest sistem e numit și a cel al **omologării judiciare**.

Documentele care trebuie depuse sunt determinate de legiuitor: actul constitutiv, statutele societății, piesele privitoare la subscrierea integrală a capitalului și la primul vărsămînt cerut de lege, datele necesare relative la aporturi, la numirea puterilor administrative și de supraveghere.

El examinează, înainte de toate, statutele; dacă ele conțin clauze contrarii ordinii publice, sau dacă stipulațiile cerute de lege nu sunt complete, el aduce la cunoștința inițiatorilor acest fapt și omologarea nu se acordă decât după îndeplinirea lipsurilor. Constată existența și regularitatea buletinelor de subscripție, documentelor, dovedind efectuarea primului vărsămînt, dar nu poate să controleze dacă ele sunt sincere, corespund realității. Oficiul său nu se extinde dincolo de forma juridică externă a actelor — faptele afirmate în ele sunt riguros sustrate aprecierii sale.

Nu mai e chestiunea deci de o adevărată autorizație, noțiune care implică în todeauna o idee de apreciere subiectivă, deci abstractă și personală, în acelaș timp cu aceea a unei deciziuni facultative — deci arbitrare —, nu e chestiunea decât de o simplă verificare, adică o constatare pur obiectivă a realității concrete, atrăgând după sine o decizie obligatorie.

Acest sistem nu implică neexistența unor anumite cazuri de nulitate a societății. Omologarea justiției nu poate să acopere violarea prescripțiilor legale, care au scăpat controlului său și să sustragă pe autori urmărilor iregularităților comise de ei. Ele intervin însă numai pe planul al doilea — în cazul în care prima măsură luată, aceea a verificării prealabile, ar fi fost zadarnică.

Sistemul a fost adoptat și la noi cu oarecari modificări. Alin. 8 art. 138 prevede că omologarea cerută nu se poate acordă de tribunal decât după ce se va obține avizul Camerii de comerț în privința utilității întreprinderii, moralității fondatorilor și administratorilor — exactității inventariului și extimățiunii bunurilor.

Care va fi criteriul care va călăuzi Camera de comerț în avizul pe care îl va da?

Nu implică această dispoziție o parte de arbitrar, nu i-se lasă facultatea de a se acordă după bunul plac dreptul de viață unei societăți — având posibilitatea să aprecieze în mod discreționar utilitatea întreprinderii, șansele sale de reușită? Chiar de cea mai bună credință nu se poate ea înșela în aprecierile sale?

Inovația a fost nefericită. Ea reamintește prea mult vechea autorizație guvernamentală, cu tot cortejul său de inconveniente.

Se știe că într'o societate anonimă, capitalul poate cuprinde numeroase aporturi în natură, a căror prețuire e foarte dificilă. Majorarea aporturilor apare ca un vițiu principal al constituirii lor: abuzurile sunt numeroase și grave, și una din dese cauze de ruină ale lor. În adevăr, s'a impus acest gen de operații până la limite de necrezut. Așă, s'au văzut uzine minate, păduri de neexploatat, mine epuizate, brevete fără valoare, concesiuni expirate, aduse ca aport în societate și evaluate foarte scump.

E drept că adunarea generală constitutivă are dreptul de apreciere și aprobare a lucrurilor mobiliare și imobiliare aduse în societate și a numi experți pentru determinarea adevăratului lor preț.

Însă legea nu ne indică nici cum se vor numi experții, nici din ce personal se vor recruta:

Care e apoi garanția că cei aleși vor prezenta aptitudinile necesare și vor fi de o probitate nedubioasă?

Cine va aprecia evaluările făcute, tribunalul sau Camera de comerț? Dar au ele competența necesară?

Nimic mai dificil decât evaluarea aporturilor în natură. Așa, prețuirea unui material industrial uzat, la care trebuie să se aibe în vedere nu numai starea sa, dar și folosul ce se poate trage pe urmă-i; căci atunci când un procedeu s'a învechit — mașinele care-i serveau ca mijloc de aplicare nu mai au nici o valoare — sau valoarea industrială a unui imobil care cere dela cel ce o fixează experiență în acea direcție de exploatare.

Nu mai vorbim de *valorile morale*, adică aporturile de natură imaterială, care depind în genere de avantajile pe cari însăș societatea le va avea pe urma lor și pe care chiar cei mai specialiști nu le pot aprecia decât cu aproximație.

În această categorie ar intra concursul dat la constituirea societății de inițiatori, demersuri făcute pentru a obține oarecare avantagii, concesiile dela Stat, studii tehnice, etc., un procedeu nou de fabricație, un brevet de invenție, un fond de comerț cu o numeroasă clientelă, care trebuie avută în vedere la fixarea prețului, etc.

Soluția a fost găsită în Germania, unde se prevede că, în cazul în care sunt aporturi de altă natură decât în bani, sau când societatea ia asupra-și stabilimente deja existente, verificarea valorii atribuită acestora trebuie să fie făcută prin «réviseurs» experți oficiali, numiți de autoritate, de tribunal. Condițiile lor de numire garantează aptitudinile, integritatea lor. Ceva mai mult, o lege din 1897 a autorizat formarea de corporații de *reviseurs*, și ele s'au întrunit pentru a supune unor condiții comune și numirea și datoriile profesionale ale acestor agenți.

O instituție similară există în Anglia. La Londra funcționează o asociație formată pe baza unei charte regești din 11 Mai 1880 — și numită «the Institute of charte red accountants in England and Wales». Modul de recrutare al personalului său e foarte sever. Pentru a putea exercita funcțiunea de expert, e nevoie să treacă mai multe examene de capacitate, trebuind să dea dovezi candidatul de cunoștințe generale și speciale — cât și de o deosebită practică în afaceri, în ținerea registrelor, contabilitate, etc.

Pe lângă ea, există și «the society of accountants and auditors», fondată în 1885, și o altă specială Scoției, «the scottish chartered accountants».

Societățile pe acțiuni englezești nu sunt obligate de a recurge la oficiile unui expert aparținând acestor corporații, nici pentru a examina condițiile în care ele s'au constituit, nici pentru a face să se verifice bilanțurile. Dar obiceiul de a recurge la ei s'a generalizat. Ei inspiră publicului o mare

încredere și, de multeori, când se ridică o discuțiune asupra conturilor, cei interesați sezisează pe președintele corporației, cerându-i a numi un membru pentru a verifica situația financiară a societății sau a stabilimentului indicat.

Ele ne-ar putea servi de exemplu; din atari asociațiuni bine organizate ar trebui să se indice experții necesari verificării aporturilor¹⁾.

Dar rolul lor nu s'ar mărgini aci. Cooperarea lor ar fi necesară la controlul bilanțurilor și conturilor gestiunii administratorilor.

Societatea poate cădea pe mâinile unui administrator puțin scrupulos sau a unui speculator periculos care, amețit de situația sa, ar târî societatea la peire, săvârșind operații, pe care nu le-ar face, dacă s'ar ști controlat în mod serios, nu iluzoriu.

Legea prevede, fără îndoială, pe censori și îi însărcinează de a face un raport adunării generale. Ei au puterile cele mai mari de verificare și control, dar nu le exercită decât în perioada care precedă adunarea generală; în timpul celei mai mari părți a exercițiului, ei stau departe de afacerile sociale.

E drept și nu trebuie să ascundem acest fapt, că misiunea cu care sunt însărcinați e greu de îndeplinit, căci ea pretinde dela ei o cunoștință desăvârșită a afacerilor în general și a contabilității în special. Un censor conștiincios nu ar trebui să se încreadă documentelor ce îi sunt date de administratori, ci să verifice prin ei înșiși exactitatea lor. Să dea acționarilor toate explicațiile necesare asupra diferitelor părți ale bilanțului, exactității evaluărilor inventarului și importanței amortizărilor, asupra regularității de formă și de fond a scriptelor, proporției dintre cifra afacerilor și a beneficiilor, etc.

Când ai însă în vedere importanța misiunii lor, nu poți decât să rămâi uimit — față de rapoartele insipide, lipsite de detalii, a căreia formulă tip — devenită banală — e următoarea: «Avem onoarea de a vă da seama de mandatul încredințat. Examenu diferitelor capitole ale bilanțului — ne-a permis a constata perfectă concordanță între cifrele-contabilității cu acelea cari sunt supuse aprobării d-voastre. În consecință, vă propunem să aprobați gestiunea».

Cauzele sunt multiple — două însă izbesc pe oricine la prima examinare a modului de recrutare.

Censorii nu au mai întotdeauna competența necesară rolului lor — nu sunt specialiști.

1) În Franța, introducerea lor a fost cerută cu insistență de Thaller, *De la réforme de la loi des sociétés par actions*, 1903, p. 24 și urm. Bourcart, *De l'organisation et des pouvoirs des assemblées générales dans les sociétés par actions*, 1905, p. 164 și urm.

În Belgia, de Theate, *Les sociétés anonymes — Abus — Remèdes*.

Foarte bine a sintetizat acest lucru economistul *Leroy-Beaulieu*, în articolele sale publicate în *L'économiste français*, pe 1889: «Ils vous disent qu'ils ont vérifié les écritures, mais ils ne savent même pas ce que c'est que des écritures. En général le petit bout de littérature qu'ils communiquent à l'assemblée générale des actionnaires a été rédigé par un commis de l'établissement».

Fără îndoială, ei dețin mandatul lor dela adunarea generală, pentru că aceasta îi numește, dar în fapt ei sunt propuși alegerii de președintele adunării, adică de președintele consiliului de administrație sau de administratorul delegat. Or, aceștia nu scapă ocazia de a recomanda o persoană de încredere, de a căreia discreție ei sunt siguri. Cum își vor putea ei îndeplini misiunea, dacă ei datoresc situația lor și profiturile pe care le trag de pe urma ei — a celora chiar a căror gestiune sunt chemați să o controleze? Le lipsește independența necesară.

Cine deci ar putea să certifice azi — într-o societate anonimă — că o situație prezentată, un inventar sau un cont de profituri și pierderi, corespund adevărului? Adunarea generală? Dar am văzut valoarea hotărârilor ei și moduli de procedare.

Cel mai bun lucru ar fi să se modifice legea și din acest punct de vedere. Să se oblige administratorii ca înaintea întrunirii adunării generale, să facă să se verifice gestiunea, conturile lor, bilanțurile și inventariile, de un expert al corporației privilegiate. Acesta va face un raport care va lumina pe acționari cu adevărat.

În studiul nostru, nu am relevat decât unele inconveniente ale actualului sistem și mijloacele eficiente pentru a le înlătura — pentru a perfecționa organismul. Să nu credem însă că printr-o bună legislație am înlătura cu desăvârșire răul. Nu trebuie să perdem din vedere că textele legislative — oricât de precise ar fi — nu pot să apere pe acționarii neglijenți sau nepăsători de urmările propriei lor neglijențe, nici contra fraudelor financiarilor și oamenilor de afaceri.

După justa observație a lui Em. Lecouturier, făcută în *Manuel pratique des assemblées d'actionnaires*, pentru a face mai eficiente dispozițiile legale, ar trebui să se procedă la educarea publicului, care, din acest punct de vedere, e absolut insuficientă.

Ar trebui ca indiferența, nepăsarea lor față de afacerile sociale să dispară — și să nu se mai mulțumească numai cu incasarea dividendelor — ca ei să devie mai conștienți de drepturile care le aparțin și să le exercite spre binele general.

Așa, ar trebui ca funcțiunea de administrator să o încredințeze unor persoane pe cari onorabilitatea, capacitatea tehnică, comercială, industrială sau financiară i-ar indica ca fiind capabile să îndeplinească în mod corect misiunea delicată care le este atribuită.

Ar fi de dorit ca ei să răspundă în număr cât mai mare la convocările care le sunt adresate pentru adunările generale — sau luând ei însăși parte la ele sau făcând să fie reprezentați prin oameni de încredere, apți a discuta actele celor cari administrează societatea și a cere lămuriri acestora despre mersul întreprinderii, condițiunile exploataării, exactității evaluărilor cuprinse în inventar, etc.

Această reformă a moravurilor ar coopera în mod eficiente la remediarea abuzurilor.

Dr. GĂLĂȘESCU DEMETRU

Avocat.

JURISPRUDENȚA ROMÂNĂ

INALTA CURTE DE CASAȚIUNE ȘI JUSTIȚIE SECȚIUNEA II

Audiența dela 20 Aprilie 1915.

Președinta d-lui V. Râmniceanu, președinte

I. Ghiculescu, cu Nae Preotul D. Baiculescu și Ministerul public

CURTE CU JURAȚI. — INCIDENT IVIT ÎN CURSUL DESBATERILOR. — DECIZII. — FORMA SUB CARE TREBUESC SCRISE. — ART. 393 ȘI 310 PR. CIV.

CURTE CU JURAȚI. — PERSOANĂ CIVILMENTE RESPONSABILĂ. — EXERCITIUL ACȚIUNEI CIVILE DEODATĂ CU CEA PUBLICĂ. — ART. 8 PR. PEN.

CURTE CU JURAȚI. — ACUZAT ACHITAT. — PREJUDICIU. — PERSOANĂ CIVILMENTE RESPONSABILĂ. — ART. 382 PR. PEN.

CURTE CU JURAȚI. — PLENITUDINEA JURISDICȚIUNEI. — FAPT ILICIT IMPUTABIL ACUZATULUI ACHITAT. — ART. 381 ȘI 389 PR. PEN.

RESPONSABILITATEA CIVILĂ A PĂRINTELUI. — DAUNE. — MINOR.

1⁰ Dispozițiunea din art. 393 pr. pen. care cere ca originalul deciziunii să se subsemneze de judecătorii cari au dat-o, nu se aplică la deciziunile pronunțate asupra incidentelor ce se pot ivi în cursul desbaterilor, deoarece pentru aceste deciziuni, forma sub care ele trebuiesc scrise este cea prevăzută de art. 316 pr. pen., adică inserarea lor în procesul-verbal al desbaterilor din care fac parte integrantă.

2⁰ Dreptul de opțiune al părții vătămate printr-o infracțiune de a duce acțiunea sa civilă sau înaintea jurisdicțiunii penale sau înaintea celei civile, este general și se aplică la orice instanță represivă, fie că acțiunea civilă este intentată contra persoanelor civilmente răspunzătoare, fie că ea este intentată contra însăși autorilor sau complicilor infracțiunii, singura deosebire fiindcă dacă se alege calea penală, trebuie să se cheme

sau să se găsească în instanță și autorul infracțiunii.

Prin urmare, Curtea cu jurați nu violează în nimic art. 8 pr. pen., statuând asupra acțiunii civile intentată contra persoanei civilmente responsabilă pentru o crimă săvârșită de fiul său minor, acțiune exercitată deodată cu cea publică.

30 Obligațiunea de a repara prejudiciul cauzat printr'un fapt ilicit apasă sau direct asupra autorului faptului sau indirect asupra persoanelor civilmente răspunsătoare, și precum un acuzat declarat neculpabil prin verdictul juraților poate fi condamnat de Curte la despăgubiri civile, tot astfel poate fi condamnată la despăgubiri și persoana obligată dela lege să repare prejudiciul cauzat prin faptul unui acuzat achitat, de oarece art. 382 pr. pen. nu deroagă dela această regulă și nici un motiv juridic sau rațional nu există pentru a se face deosef ire între răspunderea autorului unui fapt ilicit și aceea a persoanelor civilmente răspunzătoare.

40 Curțile cu jurați, spre deosebire de instanțele corecționale, având plenitudinea jurisdicțiunii, au, prin urmare, și dreptul de a statua asupra cererilor de daune-interese pretinse de partea vătămată, chiar când acele daune sunt cauzate prin un fapt ilicit care nu este imputabil acuzatului ca o infracțiune la legea penală.

50 Condamnarea părintelui la despăgubiri este justificată, când se constată că acuzatul minor locuiește cu părintele său și că acesta n'a probat că nu a putut impiedica faptul prejudiciabil.

No. 1039.— Respins, ca neîntemeiat, recursul făcut de I. Ghiculescu, contra deciziunii Curții cu jurați din județul Buzău, cu No. 7 din 1915, în proces cu Nae Preotul Baiculescu.

S'au ascultat: citirea raportului făcut în cauză de d-l consilier C. Marinescu; d-l avocat P. Ioanițescu, pentru recurent, în desvoltarea motivelor de casare; d-l avocat V. Antonescu, pentru intimat, în combateri; d-l procuror M. Vidrașcu, în concluziuni.

Curtea, deliberând,

Asupra motivului I de casare:

«Violarea art. 298, 299, 300, 301, 302, 303, 382, 395 și 192 pr. pen., precum și art. 115 pr. civ., relativ la sentințe, violarea tuturor principiilor de drept în materie de judecată, întrucât chestiunea urmă a fi judecată de Curte în complexul de trei judecători, iar nu numai de președinte, iar civilmente nu puteam fi judecat pe această cale, pentru despăgubiri».

Considerând că, după cum rezultă din procesul de audiență, incidentul ridicat de recurent, de a fi scos din cauză, pe motiv că fiind parte civilmente răspun-

zătoare, nu poate fi citat direct înaintea Curții cu jurați; a fost judecat de Curtea întregă și hotărât de ea;

Considerând că, dacă, pentru constatarea deciziunii relativă la acest incident, Curtea n'a dresat procesul-verbal separat, scris de toți membri cari au compus-o, prin aceasta nu s'a violat nici un text de lege, de oarece dispozițiunea din art. 393 din procedura penală, care cere ca originalul deciziunii să se subsemneze de judecătorii cari au dat-o, nu se aplică la deciziunile pronunțate asupra incidentelor ce se pot ivi în cursul desbaterilor; că, pentru aceste deciziuni, forma sub care ele trebuie scrise, este aceea prevăzută de art. 310 din procedura penală, adică înserarea lor în procesul-verbal al desbaterilor, din care fac parte integrantă, formă pe care, tocmai, a observat-o Curtea;

Că, astfel fiind, motivul invocat este neîntemeiat.

Asupra motivului II de casare:

«Violarea art. 8 pr. pen., întrucât nefiind infractor, nu puteam fi chemat direct înaintea Curții cu juri pentru despăgubiri, mai ales că procedura penală sau criminală este absolut specială».

Considerând că partea vătămată printr'o infracțiune, are facultatea să ducă acțiunea sa civilă sau înaintea jurisdicției penale, sau înaintea celei civile; că, acest drept de opțiune este general și se aplică la orice instanță represivă, fie că acțiunea civilă este intentată contra persoanelor civilmente răspunzătoare, fie că ea este intentată contra însăși autorilor sau complicilor infracțiunii; că, singura deosebire este că dacă se alege calea penală, trebuie să se cheme sau să se găsească în instanță și autorul infracțiunii;

Că, prin urmare, Curtea nu a violat în nimic art. 8 din procedură penală, când a statuat asupra acțiunii civile intentată contra recurentului, ca persoană civilmente răspunzătoare, pentru o crimă săvârșită de fiul său minor, acțiune exercitată de odată cu cea publică;

Că, așa fiind, și acest motiv este neîntemeiat.

Asupra motivului III de casare:

«Violarea art. 382 pr. pen., întrucât competența de excepție, prevăzută de acest text, nu poate fi întinsă și la alte persoane, contra cărora se pretind direct despăgubiri».

Considerând că, obligațiunea de a repara prejudiciul cauzat printr'un fapt ilicit, apasă sau direct asupra autorului faptului, sau indirect asupra persoanelor civilmente răspunzătoare; că, precum un acuzat, de-

clarat neculpabil prin verdictul juraților, poate fi condamnat de Curte la despăgubiri civile, tot astfel poate fi condamnată la despăgubiri și persoana obligată de lege să repare prejudiciul cauzat prin faptul unui acuzat achitat, de oarece art. 382 din procedura penală nu deroagă de la această regulă și nici un motiv juridic sau rațional nu există pentru a se face deosebire între răspunderea autorului unui fapt ilicit și aceea a persoanelor civilmente răspunzătoare;

Că, așa fiind, și acest motiv este neîntemeiat.

Asupra motivului IV de casare:

«Omisiune esențială și nemotivare, de oarece o instanță criminală nu poate condamna la despăgubiri direct, decât când stabilește elementele faptului imputat infractorului. Curtea nu motivează stabilirea elementelor legale ale faptului, ci se mărginește a afirma că există un fapt material și un prejudiciu».

Considerând că, din combinațiunea art. 381 și 389 din procedura penală, rezultă că Curțile cu jurați, spre deosebire de instanțele corecționale, au plenitudinea jurisdicțiunii și prin urmare, au dreptul de a statua asupra cererilor de daune-interese pretinse de partea vătămată, chiar când acele daune pretinse sunt cauzate prin un fapt ilicit, care nu este imputabil acuzatului ca o infracțiune la legea penală;

Că, deci, ceea ce trebuie Curtea cu jurați să constate și să motiveze, ca să condamne pe acuzatul achitat sau pe răspunzătorul civilmente la daune, este nu elementele infracțiunii, căci ar fi să se pună în contradicție cu verdictul juraților, ci existența faptului ilicit imputabil acuzatului achitat, ceea ce, tocmai, Curtea a făcut;

Că, așa fiind, și acest motiv este neîntemeiat.

Asupra motivului V de casare:

«Omisiune esențială, denaturare de fapte și violarea art. 1000 c. civ., întrucât Curtea nu discută legitima apărare a acuzatului, denaturează rechizitorul și ordonanța definitivă, cari constatau achitarea mea și imposibilitatea de a împiedica faptul».

Considerând că se constată că, prin verdictul juraților, nu s'a declarat acuzatul în stare de legitimă apărare, pentru a se putea zice că o condamnățiune la daune-interese ar fi fost, în fapt, imposibilă; că, în afară de aceasta, Curtea constată și motivează că acuzatul minor locuia cu recurențul și că acesta nu a probat că n'a putut împiedica faptul prejudiciabil;

Că, așa fiind, și acest ultim motiv este neîntemeiat.

Pentru aceste motive respinge.

CURTEA DE APEL DIN IAȘI

SECȚIUNEA I.

Audiența d la 4 Maiu 1915

Președinta d-lui I. T. Burada, prim-președinte

Banca de Credit Român din București cu D. Greceanu

CONTRACT DOTAL.— IMOBIL CONSTITUIT DOTĂ.— LIPSĂ DE TRANSCRIERE.— TERȚII.— OPOZABILITATE.— ART. 712 PR. CIV. IMOBIL DOTAL.— CREDITORI CHIROGRAFARI AI FEMEEI.— ACT DOTAL.— LIPSĂ DE TRANSCRIERE.— ART. 723 PR. CIV. IMOBIL DOTAL.— STIPULAȚIE DE ÎNSTRĂINARE.— PREȚ DECLARAT PROPRIETATEA BĂRBATULUI.— ART. 1224 C. CIV. DAUNE.— LIPSĂ DE DOVADĂ LA PRIMA INSTANȚĂ.— DACĂ SE POATE CERE MAJORAREA ÎN APEL.— ART. 327 § 3 PR. CIV.

1⁰ Actul dotal, prin care viitoarea soție își constituie dotă propria sa moșie, necoprinzând o înstrăinare de proprietate, nu are nevoie de a fi transcris în registrul actelor de mutațiune a proprietăților pentru a fi opozabil terților.

2⁰ Creditorii chirografari ai femeii, neavând nici un drept asupra imobilului constituit dotă, nu pot opune lipsa de transcriere a actului dotal.

3⁰ Stipulația prevăzută într'un act dotal, că soțul are dreptul să înstrăineze moșia dotală, cu consimțământul soției, și să primească prețul pe creditul său personal, în baza principiului libertății convențiilor matrimoniale, consacrat de art. 1224 c. civ., este perfect valabilă, și conține două acte distincte: 1⁰ un mandat pe care soția îl dă soțului de a vinde moșia; 2⁰ constituirea soțului ca proprietar al prețului rezultat din vânzarea imobilului.

4⁰ Când daunele cerute nu au fost dovedite la prima instanță, cererea de majorarea lor în apel rămâne nefondată, întrucât, potrivit art. 327 § 3 pr. civ., în apel nu se pot cere decât despăgubiri întâmplare după judecata primei instanțe sau din cauza judecării în apel.

Curtea,

Având în vedere apelul Băncii de credit român, societate anonimă, cu sediul în București, precum și apelul lui Dimitrie Greceanu în contra sentinței tribunalului Iași, secția III, No. 87 din 1915, prin care s'a admis contestația făcută de acesta, s'a ordonat ridicarea poprirei înființată prin procesul-verbal încheiat de corpul portăreilor tribunalului Ilfov la 21 August 1914, în mânele Casei Rurale, asupra sumelor ce ar avea de dat d-nei Lucia Greceanu, debitoarea Băncii de credit român, și s'a condamnat Banca de credit român să plătească lui D. Greceanu suma de 400 lei, cu titlu de daune, plus 100 lei cheltueli de judecată;

Având în vedere că Lucia Rosetti-Rosnovanu, la căsătoria sa cu D. Greceanu, — după cum se constată din actul autentificat de tribunalul Iași, secția III, la

3 Iunie 1894, și înscris în registrul de foi dotale, a încheiat cu viitorul ei soț o convenție matrimonială prin care își constituie dotă moșia sa Stânca, situată în județul Iași, cu stipulațiunea că, soțul va avea dreptul ca să înstrăineze, cu consimțământul său, moșia dotală și să primească prețul pe creditul său personal; că, dacă în cursul căsătorii, soțul va găsi avantajos de a cumpăra unul sau mai multe imobile urbane sau rurale, vor deveni dotale sub aceleași condiții;

Având în vedere că Lucia D. Greceanu, cu autorizația soțului său D. Greceanu, vinde Casei Rurale, prin actul autentificat de tribunalul Ilfov, secția de notariat, sub No. 10031 din 29 Mai 1914, o întindere aproximativ 804 hectare din moșia sa Stânca, cu prețul de 900 lei hectarul, în total 723.000 lei, plătit în acțiuni de ale Casei Rurale, pe valoarea lor nominală, cu cuponul de Iulie 1914; că, prin art. 2 al contractului, se arată că prețul se va plăti în termen de cel mult de 20 de zile dela transcrierea actului la tribunalul Iași, în schimbul unor declarații autentice de achitare; iar prin art. 4 se spune că moșia se va predă Casei Rurale, liberă de orice sarcină; că, în ce privește datoria care grevează întreaga moșie în favoarea Creditului Rural, se va reține în mod provizor de Casa Rurală întreg capitalul rămas neamortizat, până ce vânzătoarea va obține dela Credit divizarea ipotecei; că, în urma acestei divizări se va reține de Casa Rurală din preț numai partea din datorie repartizată asupra porțiunii din moșie vândută Casei Rurale, iar restul se va plăti vânzătoarei;

Având în vedere că în urma încheerii acestui act, Banca de credit român a poprit în mâinile Casei Rurale sumele datorite d-nei Lucia D. Greceanu;

Având în vedere că reprezentantul Băncii de credit român susține că: 1) actul dotal, care cuprinde un imobil, n'a fost transcris în registrul de transcriere a actelor de mutație a proprietăților, și deci nu-i poate fi opozabil Băncii, care e terțiu; că, 2) din actul de vânzare se constată că moșia a fost vândută de soție, cu autorizația soțului, care a consimțit ca prețul să-l primească vânzătoarea; că, dânsul n'a făcut nici o manifestare de voință ca prețul să treacă în mâinile sale până în momentul popririi, când Banca a dobândit un drept propriu asupra sumei; 3) nu poate fi opusă stipulația din contractul matrimonial că soțul este proprietarul prețului, fiindcă nu i s'a cedat acest preț, ci i s'a conferit numai dreptul în mod facultativ de a-l primi, drept de care dânsul n'a uzat;

Având în vedere că actul dotal se află transcris în registrul special al tribunalului domiciliului bărbatului, nu este însă transcris în registrul de transcrierea actelor de mutație;

Având în vedere că chestiunea care urmează a se examina este de a se ști dacă Banca de credit român se poate prevala de lipsa de transcriere în registrul de transcrierea actelor de mutație;

Având în vedere că, art. 712 din vechea lege de procedură civilă, prescrie că dacă dota cuprinde imobile, se va face cercetare, prin tribunalul locului unde ele sunt așezate, despre posesiunea înzestrătorului și ipotecile sau alte drepturi reale ce sunt asupra acelor imobile; că, din cauză că acest text nu prevede transcrierea în registrul actelor de mutație, se discută dacă o atare transcriere eră necesară pentru ca actul dotal să poată fi opozabil terților;

Având în vedere că art. 1801 și 1802 c. civ., în concordanță cu dispozițiunile art. 722 și 723 din vechea procedură civilă, prescrieau transcrierea, în registrul tribunalului unde este așezat imobilul, pentru toate actele de înstrăinarea drepturilor reale, pentru a putea fi opozabile terților; că, prin urmare, formalitatea transcrierii eră necesară și pentru actele dotale care cuprindeau un imobil, pentru a putea fi opuse celor de al treilea;

Având în vedere că, Lucia Greceanu, prin actul dotal, și-a constituit dotă propria sa moșie; că, deci, actul nu cuprinde o înstrăinare de proprietate, și deci nu eră necesar pentru a fi transcris în registrul de transcrierea actelor de mutație a proprietăților, pentru a fi opozabil terților;

Având în vedere că, chiar dacă s'ar admite că în cazul care ne preocupă, transcrierea, în registrul tribunalului situațiunii imobilului, eră necesară sub regimul vechiului cod de procedură civilă, pentru ca actul dotal să poată fi opus terților, totuș, după cum se va vedea, Banca de credit român, care e creditoarea chirografară a d-nei Lucia Greceanu, nu poate invoca lipsa acestei transcrieri;

Având în vedere că actul dotal, care cuprinde, fie avere mobilă, fie avere imobilă, trebuie să fie transcris într'un registru special al tribunalului domiciliului bărbatului (art. 710 pr. civ.); că, această formalitate specială pentru actele dotale, e necesară pentru a le face opozabile terților; că, transcrierea în registrul ordinar de transcriere a tribunalului situației imobilului, în caz

când contractul dotal cuprinde un bun nemișcător, se consideră, sub regimul noului cod de procedură, care, prin art. 712, prevede expres această formalitate, ca o transcriere de drept comun; apoi e evident că, sub regimul vechiului cod de procedură, nu putea să aibă decât caracterul transcrierii de drept comun;

Având în vedere că, acest caracter fiind stabilit, urmează a ne referi la art. 723 pr. civ., pentru a determina cari sunt terții cari se pot prevala de lipsa acestei transcrieri;

Având în vedere că conform art. 723 al vechiului cod de procedură, precum și a noului cod, până la transcriere, drepturile rezultând din actele cari sunt supuse transcrierii, nu se pot opune celor de al treilea care au drepturi asupra bunului nemișcător; că creditorii chirografari a aceluia care și-a constituit dotă neavând nici un drept asupra imobilului, nu pot opune lipsa de transcriere a actului dotal în registrul de mutații; că prin urmare, actul dotal al soților Greceanu, deși nu e transcris în registrul de mutații, e opozabil Băncii de credit român, care, fiind creditoare chirografară a d-nei Lucia Greceanu, nu e terțiu;

Că, fiind stabilit faptul că imobilul este dotal, urmează a se trece la examinarea celorlalte obiecțiuni formulate de Banca de credit român;

Având în vedere că, după cum s'a arătat, prin contractul dotal s'a stipulat că, soțul va avea dreptul să înstrăineze moșia dotală, cu consimțământul soției, și să primească prețul vânzării pe creditul său personal; că, această stipulație, perfect valabilă, în baza principiului libertății convențiilor matrimoniale, consacrată de art. 1224 c. civ., conține două acte juridice distincte; 1) un mandat pe care soția îl dă soțului de a vinde moșia; 2) constituirea soțului ca proprietar al prețului rezultat din vânzarea imobilului;

Având în vedere că parte din imobilul dotal a fost vândut direct de d-na Greceanu, cu autorizația soțului său; că, relativ la primirea prețului, numai în ceea ce privește restul ce va rămâne după divizarea ipotecei Creditului Rural, se prevede în mod expres că va fi primit de Lucia Greceanu; dar, chiar dacă s'ar admite că soția poate, conform stipulației din contractul de vânzare, să primească întreg prețul, acest fapt nu poate fi interpretat, dat fiind că D. Greceanu, în virtutea contractului dotal, e proprietarul acestui preț, decât ca un mandat pe care l-a dat soției de a primi pentru dânsul prețul vânzării; că, afirmațiunea Băncii de

credit român, că D. Greceanu a abandonat prețul soției sale, e lipsită de orice fundament juridic;

Având în vedere că, fiind stabilit că prețul vânzării aparține lui D. Greceanu, Banca de credit român, în calitate de creditoare a d-nei Lucia Greceanu, nu poate să poprească suma datorită de Casa Rurală, ca preț al vânzării, și care se cuvine lui D. Greceanu.

Asupra apelului făcut de D. Greceanu:

Având în vedere că D. Greceanu, prin apelul său, cere ca să se majoreze daunele acordate de tribunal la suma de 12.500 lei;

Având în vedere că se susține de apelant, că daunele rezultă din faptul că, din momentul înființării poprirei până la judecarea apelului, cursul acțiunilor Casei Rurale a scăzut;

Având în vedere că, din actele prezentate de apelant, se constată că, la 10 (25) Iulie 1914, cursul unei acțiuni a Casei Rurale eră de 1.335 lei, iar la 10 (23) Aprilie 1915 a scăzut la 1.080 lei;

Având în vedere că, înaintea tribunalului, D. Greceanu a lăsat la aprecierea tribunalului cuantumul daunelor, declarând că-și rezervă dreptul să facă dovada daunelor în instanța de apel;

Având în vedere că, din momentul ce s'a referit la aprecierea tribunalului pentru determinarea cuantumului daunelor, nu mai poate critica evaluarea făcută de tribunal; că, rezerva pe care a făcut-o e inoperantă din punct de vedere juridic, de oarece altfel s'ar eluda primul grad de jurisdicțiune;

Având în vedere că, conform art. 327 § 3 pr. civ., se pot cere dispăgubiri întâmplare după judecata dela întâia instanță, sau din cauza judecăței în apel;

Că, pentru a obține aceste daune, ar fi trebuit să se facă dovadă că, posterior sentinței tribunalului, cursul acțiunilor a scăzut până la cifra cursului din 10 Aprilie 1915; or, această dovadă nefiind făcută, cererea de majorare a daunelor rămâne nefondată;

Având în vedere că, din faptele expuse, rezultă că atât apelul Băncii de credit român, cât și apelul lui D. Greceanu fiind neîntemeiate, urmează a fi respinse, compensându-se cheltuelile de judecată.

Pentru aceste motive, redacte de d-l consilier D. Volanschi, respinge apelul făcut de Banca de credit român, cât și apelul făcut de D. Greceanu, etc.

Semnați; I. Th. Burada, D. Antonescu, D. Volanschi,
P. N. Părăianu.